

УДК 373.2.016:81.242]-027.31
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/58-2-52>

Марія ФЕНКО,
orcid.org/0000-0003-2000-2348
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) maria_fenko@ukr.net

Зоряна МАЦЮК,
orcid.org/0000-0001-7915-742X
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) zoriana_matsiuk@ukr.net

STORYLINE ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті здійснено спробу обґрунтування й аналізу інноваційної технології Storyline як дієвого засобу розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку. Вагомість знання мови та вмілого послугування мовленням у сучасному світі не викликає заперечень. Саме тому актуальною постає проблема вмілого та своєчасного розвитку зв'язного мовлення дітей-дошкільників як засобу самовираження, самоідентифікації, індивідуалізації та креативності особистості. Очевидним є необхідність виокремлення й обґрунтування інноваційних технологій розвитку мовлення дітей дошкільного віку, які зумовлені потребами сьогодення та відповідають прогресивним поглядам зарубіжних науковців на мовленнєвий розвиток особистості. На наш погляд, домінуючим у цьому процесі буде особистісно-зорієнтований підхід до дитини як індивіда. Сучасні лінгводидакти акцентують увагу на двох аспектах зв'язного мовлення, по-перше, власне на процесі породження самостійного зв'язного висловлювання та результаті такої вербальної діяльності; по-друге, на тексті як продукті мовленнєвої діяльності, що передбачає наступні послідовні етапи: визначення теми, планування сюжетної лінії, добір необхідних мовних засобів, розповідання та самооцінка цілісного готового продукту (тексту). Дієвим у цьому напрямку, вважаємо, застосування технік активізації та стимулювання дитячої креативності, а реалізація означених пріоритетів розвитку зв'язного мовлення дошкільників можлива за умови використання в практиці навчально-виховного процесу ЗДО технології Storyline.

Storyline – це концепція, ґрунтована на створенні фабули історії, яка містить низку різних ідей розвитку подій, і веде до логічного завершення, тобто кульмінаційного моменту. Аналізована концепція вимагає елементарних лінгвістичних знань і може бути застосована для розвитку мовлення старших дошкільників. Варто пам'ятати, що Storyline – відкрита концепція, тому вимагає від вихователя чіткого розуміння і планування освітнього процесу. Кожна складова концепції – це модуль, який можна реалізовувати як на заняттях, так і під час режимних моментів, а також його тривалість може бути окреслена кількома годинами або ж днями чи місяцями.

Працюючи за технологією Storyline, створюємо ситуацію, у якій за допомогою співтворчості дітей народжується зміст історії, яка цікава саме дітям і відповідає колу їхніх інтересів. Власне в таких ситуаціях дитина використовує мову і мовлення як інструмент, за допомогою якого робить наступні кроки до пізнання нового світу.

Ключові слова: дошкільна лінгводидактика, дитина, дошкільник, мовленнєвий розвиток, технологія, модуль, Storyline.

Mariia FENKO,

orcid.org/0000-0003-2000-2348

Ph. D. in Philology,

*Associate Professor at the Department of General Pedagogy and Preschool Education
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Lutsk, Ukraine) maria_fenko@ukr.net*

Zoriana MATSIUK,

orcid.org/0000-0001-7915-742X

Ph. D. in Philology,

*Associate Professor at the Department of Special and Inclusive Education
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Lutsk, Ukraine) zoriana_matsiuk@ukr.net*

STORYLINE IS INNOVATIVE TECHNOLOGY SPEECH DEVELOPMENT OF THE PRESCHOOL CHILDREN

The article attempts to justify and analyze the innovative Storyline technology as an effective full development of coherent speech of older preschool children. There is no denying of the importance of language knowledge and skillful broadcasting services in today's world. That is why the problem of skillful and timely development of coherent speech of preschool children as a means of self-expression, self-identification, individualization and creativity of the individual becomes relevant. It is obvious that there is a need to highlight and substantiate innovative technologies for the development of speech of preschool children, which are determined by the needs of nowadays and correspond to the progressive views of foreign scientists on the speech development of the individual. In our opinion, a person-oriented approach to the child as an individual will be dominant in this process. Modern linguists are focusing on two aspects of coherent speech, firstly, on the actual process of the generating an independent coherent utterance and the result of such verbal activity; secondly, on the text as a product of speech activity, which involves the following successive stages: definition of the topic, planning of the plot line, selection of the necessary language tools, narration and self-evaluation of the finished product (text). Effective method in this direction, we believe, is the use of techniques of activation and stimulation of children's creativity, and the implementation of the specified priorities for the development of coherent speech of preschoolers is possible if the storyline technology is used in the practice of the educational process of the preschool education institution.

Storyline is a concept based on the creation of a story plot, which contains a number of different ideas of the different events, and leads to a logical conclusion, like a climax. The analyzed concept requires elementary linguistic knowledge and can be applied to the development of speech of older preschoolers. It is worth remembering that the storyline is an open concept, therefore it requires a clear understanding and planning of the educational process from the educator. Each component of the concept is a module that can be implemented both in classes and during routine moments, and its duration can be defined by several hours or days or months.

Working with storyline technology, we create a situation in which, with the help of children's co-creation, the content of the story is born, which is interesting to children and corresponds to their interests. Actually, in such situations, the child uses language and speech as a tool with which he takes the next steps towards learning about the new world.

Key words: *preschool language didactics, child, preschooler, speech development, technology, module, storyline.*

Постановка проблеми. Вагомість знання мови та вміння послугувати мовленням у сучасному світі не викликає заперечень. Своєчасний розвиток мовлення дітей дошкільного віку слугує тою початковою точкою, яка уможливає цілісне розкриття їх творчих здібностей; становлення особистості, яка нормативно, доречно, вільно й етично використовує мову в різних ситуаціях спілкування; розвиток комунікативних здібностей. Саме тому актуальною постає проблема повноцінного розвитку зв'язного мовлення дітей як засобу самовираження, самоідентифікації, індивідуалізації та креативності особистості.

Питання розвитку зв'язного мовлення дошкільників перебувало у полі досліджень низки видатних

науковців, а саме: проблему розвитку діалогічного мовлення досліджували А. Арушанова, А. Богуш, Н. Гавриш і ін.; особливості навчання дітей різних видів розповідей проаналізовано у працях С. Ласунової, О. Тихеевої, Н. Харченко та ін.; специфіку творчого розповідання висвітлено у розвідках Л. Березовської, О. Білан, А. Богуш, Н. Гавриш, А. Яценко); переказування дітьми художніх творів (А. Богуш, Н. Гавриш, О. Лещенко та ін.) тощо. Більшість наукових праць із окресленої проблематики зорієнтована на розробку системи ігрових мовленнєвих вправ та ситуацій, мовленнєво-творчих занять, методичних рекомендацій тощо.

Очевидним є необхідність виокремлення й обґрунтування інноваційних технологій розвитку

мовлення дітей дошкільного віку, які зумовлені потребами сьогодення і відповідають прогресивним поглядам зарубіжних науковців на мовленнєвий розвиток особистості. На наш погляд, домінантним у цьому процесі буде особистісно-зорієнтований підхід до дитини як індивіда.

Мета наукового пошуку – обґрунтування й аналіз інноваційної технології *Storyline* як дієвого засобу розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Для розв'язання окресленої проблеми та досягнення мети використано наступні **методи**: теоретичні: аналіз педагогічних, психологічних і навчально-методичних джерел із теми дослідження; їх систематизація й узагальнення; емпіричні: добір і обробка емпіричних даних (спостереження, бесіди, вивчення навчально-виховної документації тощо).

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні лінгводидакти акцентують увагу на двох аспектах зв'язного мовлення, по-перше, власне на процесі породження самостійного зв'язного висловлювання та результаті такої вербальної діяльності; по-друге, на тексті як продукті мовленнєвої діяльності, що передбачає наступні послідовні етапи: визначення теми, планування сюжетної лінії, добір необхідних мовних засобів, розповідання та самооцінка цілісного готового продукту (тексту). На нашу думку, варто знайти таку дієву технологію, яка б забезпечувала в рівній мірі формування і розвиток обох аспектів зв'язного мовлення дошкільників. Дієвим у цьому напрямку, вважаємо, застосування технік активізації та стимулювання дитячої креативності, а реалізація означених пріоритетів розвитку зв'язного мовлення дошкільників можлива за умови використання в практиці навчально-виховного процесу закладу дошкільної освіти технології *Storyline*.

Storyline – це концепція, ґрунтована на створенні фабули історії, яка містить низку різних ідей розвитку подій, і веде до логічного завершення, тобто кульмінаційного моменту. *Storyline* як інноваційна технологія навчання дітей мови та формування правильності зв'язного мовлення виникла у 60-70 рр. ХХ століття в Jordanhill College of Education w Glasgow. Первинно ця технологія була спрямована на заучування зінтегрованих готових текстів рідної та іноземної мов (Kocher, 1999), проте зазнала переосмислення і була впроваджена в навчально-виховний процес школи та закладів дошкільної освіти. Аналізована концепція ґрунтована на елементарних лінгвістичних знаннях і може бути застосована для розвитку мовлення старших дошкільників. Варто

пам'ятати, що *Storyline* – відкрита концепція, тому вимагає від вихователя чіткого розуміння і планування освітнього процесу. Кожна складова концепції – це модуль, який можна реалізовувати як на заняттях, так і під час режимних моментів, а також його тривалість може бути окреслена кількома годинами або ж днями чи місяцями.

Розглянемо поетапну реалізацію інноваційної технології *Storyline*. Початковий етап планування модулю – це вибір ключової теми, навколо якої буде створюватись із низки епізодів історія. Тема має відповідати двом умовам: по-перше, бути співвідносною з освітньою програмою; по-друге, відповідати віковим особливостям дітей і входити в коло їх зацікавлень.

Натомість вихователь вимальовує схему поетапних кроків, які допомагають створити різні епізоди історії, тим самим розвиваючи мовленнєві уміння і навички дітей. Варто також ураховувати, щоб історії були пов'язані з життєвим досвідом дошкільників, оскільки це допомагає створювати цілісну історію.

Компоненти *Storyline*: герой/герої → локація (місце/місяця дії) → час (темпоральні характеристики) дії → подія/події.

Структура модулю *Storyline* (рис. 1):

– *вступ*, або ж елемент несподіванки, наприклад: листівка з відпочинку, лист, пісня, казка, дидактична гра, вірш тощо.

– *герої*, наприклад: члени родини, друзі, знайомі з ігрового майданчику, домашні улюбленці, приятелі з садочку, випадкові знайомі тощо.

– *неочікувана подія (несподіванка)*: випадково підмінили валізки під час польоту на відпочинок, поява незвичних героїв, запізнення на важливу зустріч тощо.

– *локація дії*: дитячий садок, готель, аеропорт, дім, цирк, парк, магазин тощо.

Рис. 1. Структура модулю *Storyline*

Створюючи модуль, надзвичайно важливо чітко усвідомлювати послідовність реалізації

завдань, оскільки кінцевим результатом має бути створення цілісної історії (тексту) з тематично пов'язаних між собою епізодів із елементами несподіванки, але з логічним висновком. Саме в цьому полягає специфіка і відмінність інноваційної технології *Storyline* від традиційної моделі навчання мови та розвитку мовлення. Водночас вихователь повинен урахувати той факт, що конкретні епізоди історії мають бути заплановані так, щоб розвивати низку мовленнєвих умінь і навичок, а також активувати різні форми інтеракції. Власне інноваційність, використання елементів несподіванки та очікування розвитку подій слугують мотиваційним підґрунтям для дітей і їх креативної мовленнєвої творчості (Materniak, 2007).

Кожен епізод історії потрібно впроваджувати в історію за допомогою відкритих ключових питань. Це один із найскладніших і найбільш важливих етапів планування та реалізації інноваційної технології *Storyline*. Мета означених питань не полягає в тому, щоб перевірити або ж відтворити здобуті раніше знання дітьми, чи отримати правильні відповіді; а питання повинні слугувати тим містком, який поєднує дошкільника з реальністю і сприяє пробудженню креативного мислення. Відкриті ключові питання спрямовані на активізацію попередніх знань і життєвого досвіду дитини задля стимулювання бажання до самостійного виконання завдання. Такі питання не мають однозначної відповіді, а навпаки представляють різні шляхи розв'язку поставленої проблеми з точки зору кожного індивіда, пропонують різноаспектне бачення питання, наприклад: «Який, на вашу думку, має вигляд готель у замку?»; «Як би ви запросили гостей до такого готелю?»; «Що може відбутися під час довгої подорожі?» тощо.

Відкриті питання можна сформулювати так, щоб діти були змушені приймати та обґрунтовувати свої рішення, наприклад: «Що варто зробити зараз?»; «Чого ви очікуєте від подорожі?»; «Які речі потрібно взяти до замку?» тощо. У такий спосіб діти стають співучасниками подій, дослідниками і мають вплив, через вплітання у фабулу власних ідей, на подальший розвиток історії.

Стів Бель стверджував, що така структура *Storyline* створює частковий ефект парадоксальності, але водночас є найбільш оптимальною для даної ситуації. Науковець акцентує увагу на тому, що з одного боку вихователь залишає за собою цілковитий контроль над процесом, а діти переконані, що самостійно створюють власну історію (Bell, 1994). Діти беруть участь у породженні історії, полягаючи на власну фантазію і творчість, саме тому означена інноваційна технологія є дієвою в освітньому просторі закладу дошкільної освіти.

Діяльність вихователя може мати і інше спрямування (не лише формулювання ключових

питань). Такою якісно новою формою може слугувати пропозиція різних етапів розвитку історії за допомогою листа, короткої казкової оповіді, пісні чи фрагменту з газети (журналу) тощо.

Працюючи за модулем *Storyline* діти зацікавлені та заангажовані до спільної діяльності, спрямованої на:

- створення (видумування) героїв історії в конкретному місці та часі. Можна запропонувати створити контури кожного героя, якому індивідуально діти нададуть певних характеристик, вигляду, форми тощо;
- вигадування імен і прізвищ персонажів. Доцільно використати групову форму роботи, щоб створити список імен певної країни, а прізвища можна запозичити з телефонної книги-довідника;
- фантазування щодо біографічних відомостей персонажів історії, їх рис характеру, зовнішнього вигляду та рівня спорідненості між героями (родина, друзі, знайому тощо);
- проєктування локації (дім, дитячий садок, вулиця, супермаркет, готель, замок тощо);
- осмислення можливого розвитку подій;
- передбачення можливих проблем і їх розв'язання;
- створення з допомогою вихователя банку слів і словосполучень, які пов'язані з темою *Storyline* і необхідні дітям для реалізації власних відповідей і створення висловлювання;
- персонажам, локації, ситуації, обставинам, створеним під час праці над модулем *Storyline*, надаються індивідуальні характеристики. Різні погляди дітей на того чи того персонажа не є жодною перешкодою, адже вони створюють цілісний якісний продукт. На допомогу прийде в даній ситуації груповою робота, наприклад, вигадуючи подорож до замку-готелю, діти можуть визначити працівників готелю, групу подорожуючих, фантастичних героїв тощо;
- представлення результату праці різних груп на окремих таблицях допомагає у візуалізації історії та створення цілісної картини *Storyline*. Під час такої праці вихователь може чітко проаналізувати уміння і навички, стимулювати до подальшого розвитку та вдосконалення. На думку Ц. Лангер, уміння вихователя знайти спільну мову з дитиною визначає весь процес навчання і розвитку, детермінує його результативність і дієвість (Langier, 2006).
- навчання з акцентом на креативності дитини, її творчому потенціалі. Вихователь повинен розгледіти винятковість кожної дитини, її особистісні характеристики і можливості. Е. Ландау зазначає, що «відкриття, вивільнення і підтримка потенціалу вихователя і дитини є найважливішим. Вихователь – це аніматор і ініціатор, який аналізує дитину не лише як суб'єкт навчання, а як особу, яка мислить». Науковиця запропонувала шість пунктів, які становлять кредо креатив-

ного виховання: 1) тяжіння до індивідуалізму, а не конформізму; 2) пошук радості та позитиву від процесу навчання, а не оцінки; 3) розвиток уміння ставити запитання, а не заучування лише фактів; 4) розвиток міждисциплінарного мислення; 5) спрямованість у майбутнє, а не минуле; 6) використання ігрових технологій у навчально-виховному процесі (Landau, 1984).

Інноваційна технологія *Storyline* цілком відповідає окресленим Е. Ландау вимогам креативного навчання. Із цього погляду є очевидним тяжіння до індивідуалізму в освіті. Саме *Storyline* уможливує ідентифікацію і розрізнення навчального процесу. Працюючи над модулем *Storyline* діти відчувають впевненість, адже кожен може висловити власну думку і долучитися до цілісного процесу. Діти більш відкриті, зацікавлені, вільно висловлюють власні думки і тим самим отримують задоволення від навчання. Спостерігаємо зростання взаємної довіри, що сприяє вільній комунікації між дітьми.

Створюючи модуль *Storyline*, діти послуговуються мовою, ніби в типових для них ситуаціях, однак із елементами дофантазування і додумування різних супроводжуючих фактів. Їх увага скерована на прогнозування низки можливих подій. Завдяки творчості дітей, керованої вихователем, творяться цікаві епізоди історії: часом гумористичні, іноді шокуючі, але завжди креативні. Такі епізоди досить часто змінюють хід і розвиток цілої історії, тому вихователь має бути гнучким і швидко змінювати тактику або ж повернути розвиток подій у правильний запланований напрямок. Така інтеракція між дітьми і вихователем створює позитивну атмосферу, яка сприяє навчанню і розвитку. Варто пам'ятати, що технологія *Storyline* не є статичною методикою, однак на вихователю лежить відповідальність умілого керування процесом навчання.

Аналізована інноваційна технологія сприяє не лише мовленнєвому розвитку дітей, а й міждисциплінарному. Як стверджує Л. Фехсе, «*Storyline* – це модель, яка зорієнтована на всебічний розвиток особистості. За допомогою інтеграції різних ідей, об'єднаних в єдину захоплюючу історію, створюється розлогий контекст, що сприяє: а) пошуку і засвоєнню знань; б) розвитку навичок; в) асоціативне бачення; г) рефлексії на події; д) розвитку уміння розв'язувати проблеми та поставлені задачі; е) усвідомленню причинно-наслідкових зв'язків. Такий контекст дієвий, оскільки розвиток умінь і навичок вимагає активізації знань із різних дисциплін, та сприяє вдосконаленню практичних навичок» (Fehse, 1994).

Вагомість розвитку практичних навичок підкреслює Р. Стернберг, який зазначає, що саме практичні навички відіграють важливу роль у досягненні особистого та професійного успіху людини.

Це пов'язане з тим, що особа уже вміє вирішувати життєві проблеми, вміє акумулювати різні шляхи розв'язання завдань, вміє результативно планувати дії та впевнено діяти (Sternberg, 1997). Саме в набутті та розвитку таких практичних умінь сприяє інноваційна технологія *Storyline*.

Розуміння мови і мовлення як системи символів, що слугують для передачі інформації в просторі та часі, було б надзвичайно просте і вигідне в пошуку відповіді на ключову функцію мови. Така інтерпретація мови і мовлення полегшила б і обґрунтування єдиної універсальної методики навчання мови і розвитку мовлення. Однак, спостерігаючи за життям, людьми, соціумом, усвідомлення індивідуальності кожної особи стимулює нас до пошуку якісно нового розуміння мови і мовлення. У сучасному світі ми спостерігаємо нерозривний зв'язок між мовою і культурою, між мовою і традицією, між мовою та фаховою приналежністю її носіїв; а також розуміння комунікативної спрямованості мовлення, що залежить від адресата й адресанта, зумовлюють розширення функційних меж досліджуваного поняття.

Процес навчання мови та розвитку мовлення дитини – це впровадження її у світ культури цілого народу, його способу мислення, сприйняття навколишнього світу та бачення майбутнього. Адже вивчення мови та розвиток навичок послугування мовою, зорієнтоване на формування уміння розуміти інших співрозмовників, урахувати ситуацію спілкування та сам текст. Тобто розуміємо, що «мовна освіта передбачає спрямування на встановлення та підтримку контакту, а також на правомірне застосування мовних засобів відповідно до умов, часу, ситуації спілкування» (Bleyhl, 2000). Важливо, що б із першого контакту дитини з мовою, ми створили таке сприятливе середовище, у якому дитина б чула правильні мовні зразки для наслідування, відчувала такт і засвоювала багатство мови з орієнтацією на зміст. Вроджена цікавість, готовність до пізнання світу і чогось нового, легка адаптація до соціуму і бажання наслідувати – це ті рушійні сили дитини-дошкільника на шляху до повного засвоєння мови та розвитку навичок самостійного правильного мовлення. Навчання мови і розвиток мовлення – це процес конструкції, який вимагає креативного підходу. Саме та цьому етапі дитина намагається створити нову внутрішню систему мови з власною структурою та підсистемами, тобто індивідуалізувати своє мовлення. Під час такого процесу новий навчальний матеріал дитина запам'ятовує не автоматично (безрефлексійно), а піддає осмисленню, аналізу і засвоєнню лише необхідних мовних елементів. Погоджуємося з твердженням, що «уміння і навички не можна вщепити безпосередньо до голови дитини, як і їх викликати. Знання й уміння розвиваються по-новому залежно від

ситуації, тому важливо достосувати дидактичний процес і матеріал відповідно до потреб і віку дитини» (Huneke, 2002). Такий дидактичний процес можливий, коли «діти з емоційно комфортної позиції можуть розпізнати як функціонує світ, як пов'язані між собою слова та предмети (явища, події, особи тощо), як відбувається взаємодія людина-людина, а також коли і для чого нам потрібна мова» (Bleyhl, 2000).

Висновки. Отже, з огляду на вище зазначене, простежуємо необхідність упровадження та пропагування використання креативних і пошукових методик під час навчання мови і розвитку мовлення дітей, зорієнтованих на зміст висловлювання. Важливо створити для дітей таке емоційно комфортне та сприятливе середовище, яке дозво-

лить їм творити, творчо розквітати, вигадувати нові гіпотези, ідеї, пізнавати світ. Такий інноваційний підхід може бути зреалізований за допомогою технології *Storyline*. Адже *Storyline* – це концепція, зорієнтована на трирівневе засвоєння мови, а саме: форм, семантики і прагматики. Інтенсивне та тривале засвоєння означених мовних аспектів сприяє не лише засвоєнню нових знань, а й їх правомірному застосуванню їх після розкодування. Працюючи за технологією *Storyline*, створюємо ситуацію, у якій за допомогою співтворчості дітей народжується зміст історії, яка цікава саме дітям і відповідає колу їх інтересів. Власне в таких ситуаціях дитина використовує мову і мовлення як інструмент, за допомогою якого робить наступні кроки до пізнання нового світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богуш А., Гавриш Н. Запрошуємо до розмови. Розповідання за сюжетними картинками. К.: Генеза. 2014. 48 с.
2. Яценко А. В. Джерельце творчості. Х.: Ранок. 2011. 176 с.
3. Bell S. Storyline as an Approach to Language Teaching. *Die Neueren Sprachen*. 1994. № 1. S. 5–25.
4. Bleyhl W. Fremdsprachen in der Grundschule. *Grundlagen und Praxisbeispiele*. Hannover: Schroedel. 2000.
5. Fehse K. Storyline – ein Modell für inhalts- und handlungsorientiertes Lernen im Fremd-sprachenunterricht. *Die Neueren Sprachen*. №1. 1994. S. 26-53.
6. Huneke H., Steinig W. Deutsch als Fremdsprache. Eine Einführung. Berlin: Erich Schmidt Verlag. 2002. S. 36.
7. Kocher D. Das Klassenzimmer als Lernwerkstatt. Medien und Kommunikation im Englischunterricht nach der Storyline-Methode. Hamburg: Verlag Dr. Kovač.por. Kocher 1999. S. 162.
8. Landau E. Kreatives Erleben. München: Ernst Reinhardt Verlag. 1984. S. 99.
9. Langier C. Kompetencje nauczyciela kształcenia zintegrowanego w zakresie komunikacji werbalnej i niewerbalnej z uczniem. \ J. Szempruch. (red.). *Edukacja wobec wyzwań i zadań współczesności i przyszłości. Strategie rozwoju*. Rzeszów. 2006. S. 423.
10. Materniak M. Nauczanie i uczenie się języków obcych. *Życie Szkoły*. 2007. № 8. S. 12–18.
11. Sternberg R. Successful intelligence. New York: Plume. 1997.

REFERENCES

1. Bohush A., Havrysh N. Zaproshuiemo do rozmovy. [We invite to speak. Storytelling based on story pictures]. Kyiv.: Heneza. 2014. 48 p. [in Ukrainian]
2. Yatsenko A. V. Dzhereltse tvorchosti. [Source of creativity]. Kharkiv: Ranok. 2011. 176 p. [in Ukrainian]
3. Bell S. Storyline as an Approach to Language Teaching. *Die Neueren Sprachen*. 1994. № 1. S. 5–25.
4. Bleyhl W. Fremdsprachen in der Grundschule. Grundlagen und Praxisbeispiele. [Foreign languages in elementary school. Basics and practical examples]. Hannover: Schroedel. 2000. [in Germany]
5. Fehse K. Storyline – ein Modell für inhalts- und handlungsorientiertes Lernen im Fremd-sprachenunterricht. [Storyline a model for content and action-oriented learning in foreign language teaching]. *Die Neueren Sprachen*. №1. 1994. S. 26-53. [in Germany]
6. Huneke H., Steinig W. Deutsch als Fremdsprache. Eine Einführung. [German as a foreign language. An introduction]. Berlin: Erich Schmidt Verlag. 2002. S. 36. [in Germany]
12. Kocher D. Das Klassenzimmer als Lernwerkstatt. Medien und Kommunikation im Englischunterricht nach der Storyline-Methode. [The classroom as a learning workshop. Media and communication in English lessons using the storyline method]. Hamburg: Verlag Dr. Kovač.por. Kocher 1999. S. 162. [in Germany]
13. Landau E. Kreatives Erleben. [Creative experience]. München: Ernst Reinhardt Verlag. 1984. S. 99. [in Germany]
14. Langier C. Kompetencje nauczyciela kształcenia zintegrowanego w zakresie komunikacji werbalnej i niewerbalnej z uczniem. [Competences of the teacher of integrated education in the field of verbal and non-verbal communication with the pupil]. \ J. Szempruch. (red.). *Edukacja wobec wyzwań i zadań współczesności i przyszłości. Strategie rozwoju*. Rzeszów. 2006. S. 423. [in Poland]
15. Materniak M. Nauczanie i uczenie się języków obcych. [Teaching and learning foreign languages]. *Życie Szkoły*. 2007. № 8. S. 12–18. [in Poland]
7. Sternberg R. Successful intelligence. New York: Plume. 1997.